

prof. dr. Bob Smalhout

Overmorgen, maandag, zal het 71 jaar geleden zijn dat in Moskou het beruchte [Molotov-Ribbentrop-pact](#) werd ondertekend. Het was een verdrag tussen Adolf Hitler, de Duitse fascistische dictator, en Jozef Stalin, de Russische communistische heerser. Beiden haatten elkaar, maar ze waren broeders in het kwaad. Hun gezamenlijke activiteiten hebben naar schatting ongeveer 70 miljoen mensen het leven gekost. In feite was 23 augustus 1939 het begin van de Tweede Wereldoorlog, die, met alle naweën, Europa meer dan vijftig jaar verdeeld heeft gehouden.

Veel lezers zullen nu wellicht opmerken dat we al genoeg herinneringsdagen hebben. En dat het niet goed is om steeds weer het verleden op te rakelen. Het zou, volgens velen, beter zijn ons te richten op de toekomst. Dit is ook één van de redenen waarom het vak 'geschiedenis' al meer dan veertig jaar in het onderwijs wordt verwaarloosd. Maar het is een onomstotelijk feit dat er geen goede toekomst kan worden opgebouwd als men van de gruwelijke lessen uit het verleden niets wil horen.

Dit is o.m. beseft door het Tsjechische [Institute for the Study of Totalitarian Regimes](#), de studie over totalitaire, ondemocratische, onmenselijke en criminele regeringsvormen. De directeur ervan heet Pavel Záček. Tsjechië heeft onnoemelijk geleden onder zowel het naziregime als onder communistische terreur. Záček weet dus waar hij over praat. Zijn instituut beheert dan ook alle archieven van de geheime dienst van het vroegere communistische regime. Het was ook Pavel Záček die ervoor gezorgd heeft dat het Europees Parlement op 2 april 2009 een resolutie heeft aangenomen om de 23e augustus als Pan-Europese gedenkdag te bestempelen. De eerste herdenking is aanstaande maandag. Die zal plaatsvinden in Ljubjana in Slovenië.

Inmiddels heeft de Nederlandse ir. Johann Grünbauer vorig jaar de [Stichting Geschiedenis Totalitaire Regimes en hun Slachtoffers](#) (SGTRS) opgericht met het doel het Nederlandse publiek, in het bijzonder de jongeren, bewust te maken van het dodelijke gevaar van totalitaire regimes.

Hoe dodelijk die zijn, blijkt uit de achtergronden van dat beruchte Molotov-Ribbentrop-pact uit 1939. [Joachim von Ribbentrop](#) (1893-1946) was een felle nazi, een blinde volgeling van Hitler en minister van Buitenlandse Zaken van Duitsland. Bovendien was hij Obergruppenführer (luitenant-generaal) van de beruchte SS.

Hij kende geen scrupules. Van zijn baas, Hitler, kreeg hij opdracht een regeling te treffen met Duitslands grootste vijand, namelijk het Rusland van de massamoordenaar Stalin. Die stuurde daarvoor zijn eveneens gewetenloze, maar hooggeplaatste bureaucraat [Vjatsjeslav Molotov](#) (1890-1986). Deze was

onder meer verantwoordelijk voor de hongersdood van ongeveer zes miljoen Russische boeren. Hij had al hun graan in beslag genomen in het kader van de collectivering van de landbouw.

Die twee gewetenloze diplomaten sloten het naar hen genoemde pact dat uit drie delen bestond. Het eerste deel ging over wederzijdse economische hulp. Rusland zou aan nazi-Duitsland grondstoffen (kolen, ijzer, olie, enz.) leveren. Duitsland zou als contraprestatie hoogwaardige technische producten sturen. Het tweede deel was een 'niet-aanvalsverdrag'. Dat hield onder meer in dat Rusland niet zou ingrijpen als Duitsland Polen binnen viel. Het derde deel was strikt geheim. En dat ging over de verdeling tussen nazi-Duitsland en de Sovjet-Unie van Oost-Europa als dat door de Duitsers onder de voet gelopen was.

Toen de Duitsers op 1 september 1939, geruggensteund door dit verdrag, het neutrale Polen binnen vielen, ontbrandde meteen een oorlog met Engeland en Frankrijk, omdat die landen bij een eerdere gelegenheid de veiligheid van de Poolse grens hadden gegarandeerd. Het werd de opmaat voor de Tweede Wereldoorlog, met alle gruwelen die deze met zich meebracht. Zoals de massale sterfte van burgers en militairen, de onmetelijke economische schade, en last but not least, de Holocaust die zes miljoen Joodse burgers het leven kostte.

En na de oorlog was er nog het beruchte [IJzeren Gordijn](#), dat het totalitaire communistische deel van Europa bijna hermetisch scheidde van het vrije Westen. Daaraan kwam pas een einde in 1989, bij de hereniging van Oost- en West-Duitsland. Het verschrikkelijke effect van het [Ribbentrop-Molotov-pact](#) had vijftig jaar geduurd. Daarom is het goed dat aandacht wordt besteed aan de herdenking ervan op 23 augustus. Vooral om jongere generaties inzicht te geven in de vaak totaal immorele ideeën van politici en machthebbers. En ook om mensen weerbaar te maken tegen de vaak perfide plannen en leugens van wat altijd wordt samengevat onder de noemen 'overheid' Techniek.

Ook op geringere schaal, zoals bijv. de politiek in ons kleine land, spelen soortgelijke processen een rol. Want alle politici hebben de neiging op dezelfde wijze te reageren op maatschappelijke ontwikkelingen. En de techniek daarbij berust, net als bij Molotov en Ribbentrop, vooral op het veranderen en versluieren van de betekenis van woorden. Zoals in de beroemde roman [Nineteen Eightyfour \(1984\) van George Orwell](#). Het ministerie van Oorlog werd bijv. herdoopt in het ministerie van 'De Vrede'. Zo goochelen ook velen van onze politici met uiterst verdachte begrippen als 'tolerantie', dat een veredeld woord is geworden voor tandenknarsend gedogen. Of 'transparantie' voor volkomen onduidelijkheid en 'vrijheid van godsdienst' als licentie voor terreur. Het is zinvol daar op 23 augustus eens aan te denken. En ook aan het feit dat het altijd slecht afloopt met de betrokken politici. Joachim von Ribbentrop stierf op 16 oktober 1946 in Neurenberg aan de galg. Molotov overleed eerloos en ontdaan van al zijn functies, als hoogbejaarde massamoordenaar in zijn bed.